

Kritik mot en domare vid Förvaltningsrätten i Jönköping för att inte ha uppmärksammat att underställda beslut om omedelbart omhändertagande av barn hade upphört att gälla

Beslutet i korthet: En socialnämnd fattade beslut om omedelbart omhändertagande av sex barn. Besluten underställdes förvaltningsrättens prövning senare än en vecka efter att besluten fattades. Omhändertagandena hade därmed upphört att gälla. Detta uppmärksammades inte av den ansvariga domaren, som förordnade offentliga biträden och inledde kommunikering med parterna. Först i anslutning till att domaren började förbereda ett avgörande uppmärksammades att besluten hade underställts för sent. Målet skrevs då av från vidare handläggning. ChefsJO riktar kritik mot domaren för att ha brustit i noggrannhet. ChefsJO uttalar också att en domstol bör ha ett ansvar för att omgående upplysa parterna om att ett beslut om omedelbart omhändertagande har underställts för sent. Dessutom bör domstolen förvissa sig om att denna information når fram, vilket lämpligen kan ske genom ett telefonsamtal.

Initiativet

I en anmälan som kom in till JO den 27 november 2020 (dnr 9081-2020) klagade anmälaren på Gislaveds kommuns handläggning av ett ärende om omedelbart omhändertagande av barn enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Av uppgifterna i det ärendet framgick att socialnämnden i Gislaveds kommun den 27 oktober 2020 beslutade att omedelbart omhänderta sex barn enligt LVU. Besluten verkställdes den 12 november 2020 och underställdes förvaltningsrättens prövning nästkommande dag. Förvaltningsrätten fattade slutligt beslut i målet den 20 november 2020. Med anledning av vad som framkommit beslutade jag den 12 oktober 2021 att utreda Förvaltningsrätten i Jönköpings hantering av de underställda besluten om omedelbart omhändertagande i ett särskilt ärende.

Utredning

Dagboksblad och kopior av samtliga handlingar i förvaltningsrättens mål nr 6550-20 begärdes in och granskades. Därefter begärde JO att förvaltningsrätten skulle yttra sig över hanteringen av de underställda besluten.

I sitt yttrande anförde förvaltningsrätten, genom lagmannen, sammanfattningsvis följande:

Ett mål som gäller LVU fördelas på en ansvarig domare som får en avisering från kanslienheten om att ett nytt mål kommit in. Det är den domare som har ansvaret för ett LVU-mål som gör den inledande granskningen. Till stöd för granskningen finns checklistor. I detta fall har den ansvariga domaren uppgett att hon misstolkat underlaget, vilket lett till att hon inte uppmärksammat att besluten underställts för sent. Förvaltningsrätten har inga dokumenterade rutiner för hur handläggningen ska gå till i en sådan mycket ovanlig situation som den aktuella. Om en underställning har skett för sent behöver dock målet handläggas skyndsamt av rätten. När det gäller att domstolen har förordnat offentliga biträden, inlett kommunikering med parterna samt beslutat i målet en vecka efter det att underställningen kommit in till domstolen så är bedömningen att det varit fråga om ett förbiseende i ett enskilt mål som har lett till att handläggningen har lagts upp på ett annat sätt än om det direkt uppmärksammats att underställningarna skett för sent.

Bedömning

Ett beslut om omedelbart omhändertagande av barn ska enligt 7 § första stycket LVU underställas förvaltningsrättens prövning inom en vecka från den dag då beslutet fattades. Enligt andra stycket ska förvaltningsrätten pröva beslutet så snart det kan ske. Av tredje stycket framgår att om beslutet inte har underställts förvaltningsrättens prövning inom föreskriven tid, upphör omhändertagandet.

Av utredningen i ärendet framgår att ordföranden i socialnämnden i Gislaveds kommun beslutade den 27 oktober 2020 att omedelbart omhänderta sex barn med stöd av 6 § LVU. Besluten verkställdes först den 12 november 2020 och underställdes Förvaltningsrätten i Jönköpings prövning den 13 november 2020.

Jag kan mot denna bakgrund konstatera att de aktuella besluten inte underställdes förvaltningsrätten inom den föreskrivna tiden. När besluten slutligen underställdes förvaltningsrättens prövning hade således omhändertagandena redan upphört att gälla.

Den ansvariga domaren AA har fört fram att hon misstolkade underlaget och därför inte uppmärksamade att nämnden hade underställt besluten för sent. Till följd av detta förordnade hon offentliga biträden i målet och inledde kommunikering med parterna. Först när hon några dagar senare skulle börja förbereda ett avgörande uppmärksamade hon att besluten inte hade underställts inom den föreskrivna tiden. Hon vidtog då genast nödvändiga åtgärder. Hon tog först kontakt med nämnden. Nämnden delade inte hennes bedömning om att handläggningen var felaktig, men lät meddela att nya beslut om omedelbart omhändertagande genast skulle fattas och underställas rätten för prövning. Därefter tog hon kontakt med de offentliga biträdena för att förklara situationen och begära in kostnadsräkningar. Så snart kostnadsräkningarna

kommit in fattade hon ett beslut att skriva av målet. Hon borde naturligtvis ha uppmärksammat den felaktiga handläggningen redan vid den tidpunkt då de underställda besluten kom in till domstolen, men så snart hon upptäckte misstaget vidtog hon nödvändiga åtgärder.

Av utredningen framgår att det bland de handlingar som fanns tillgängliga för förvaltningsrätten i samband med att besluten underställdes den 13 november 2020 fanns de sex besluten om omedelbart omhändertagande. Dessutom fanns för respektive beslut bifogat en s.k. signatursida där det anges när, och av vilken beslutsfattare, dessa undertecknats elektroniskt. I besluten är den 27 oktober 2020 angivet som beslutsdatum och i samtliga signatursidor anges att besluten har signerats elektroniskt den 27 oktober 2020. Det har alltså inte förelegat några oklarheter om tidpunkten för nämndens beslut. Den granskning som gjorts av handlingarna när dessa kom in till rätten har inte skett med tillbörlig noggrannhet. En noggrann granskning är särskilt viktig när det gäller ett mål om omhändertagande av barn där bl.a. flera lagstadgade tidsfrister för handläggningen förekommer. Det yttersta ansvaret för handläggningen av ett mål i domstol faller på den ansvariga domaren. Därför förtjänar AA kritik för att ha brustit i noggrannhet.

Jag vill utöver detta ta tillfället i akt att lyfta fram att JO tidigare har uttalat att när det är fråga om att upphäva ett administrativt frihetsberövande så kan domstolen inte generellt nöja sig med en underrättelse av beslutet per e-post. Domstolen måste vidta åtgärder för att förvissa sig om att underrättelsen verkligen har nått fram, vilket lämpligen görs genom en telefonkontakt (se JO 2011/12 s. 290 och JO 2015/16 s. 303). I en situation som det nu aktuella, där inte domstolen själv har upphävt ett omhändertagande, utan detta har upphört till följd av att en socialnämnd inte har underställt beslut i rätt tid, uppstår frågan vilka krav som bör ställas på domstolen att informera parterna om detta. Eftersom nämnden aktivt har underställt beslutet till rätten anser jag att domstolen bör utgå från att nämnden inte är medveten om att underställningen har skett för sent. Jag anser därför att domstolen även i en situation som den aktuella, när den blir medveten om att ett underställt beslut om omedelbart omhändertagande har upphört att gälla, bör ha ett ansvar för att omgående upplysa parterna om detta. Jag tycker dessutom, på samma sätt som i de situationer där domstolen själv har upphävt omhändertagandet, att domstolen inte kan nöja sig med att expediera ett beslut till parterna per e-post. Domstolen bör även förvissa sig om att underrättelsen verkligen har gått fram, exempelvis genom ett telefonsamtal.

Av den ansvariga domarens yttrande framgår att hon, så snart hon blivit medveten om att besluten hade underställts för sent, kontaktade nämnden för att upplysa om detta. Därefter informerades biträdena och kostnadsräkningar begärdes in, varefter målet avslutades så snart det var möjligt. Jag har inga invändningar mot hur målet hanterades i denna del.

Ärendet avslutas.